Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES
[*ELEANOR SHARPSTON*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2020. gada 28. maijā [1 i]

Lieta C-238/19

EZ
pret
Vācijas Federatīvo Republiku, ko pārstāv *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Federālā migrācijas un bēgļu lietu pārvalde)

(*Verwaltungsgericht Hannover* (Hanoveres Administratīvā tiesa, Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Patvēruma politika – Bēgļa statusa piešķiršanas nosacījumi – Direktīva 2011/95/ES – 9. panta 3. punkta interpretācija – Vajāšanas iemesli – 10. panta 1. punkta e) apakšpunkts – Politisko uzskatu jēdziens – Atteikums pildīt militāro dienestu – Uz pārliecības balstīta atteikšanās

1. Lietā *Shepherd* [2] Tiesa izvērtēja, vai dienestā esošam karavīram, kas kļuva par dezertieri, jo viņš atteicās turpināt pildīt militāro dienestu Amerikas Savienoto Valstu karaspēka sastāvā Irākas karā, būtu jāpiešķir patvērums [3]. *Verwaltungsgericht Hannover* (Hanoveres Administratīvā tiesa, Vācija) tagad lūdz Tiesu sniegt papildu skaidrojumu. Atšķirībā no *A. Shepherd* prasītājs pamatlietā ir pametis savu valsti, lai izvairītos no iesaukšanas militārajā dienestā; un īpašais konteksts šajā lietā ir militārais dienests Sīrijas pilsoņu karā. Daži iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi tādējādi atšķiras no tiem, kas tika izskatīti *A. Shepherd* gadījumā. Tiesa mani ir lūgusi šajos secinājumos koncentrēties uz pašreiz piemērojamo tiesību aktu, proti, Direktīvas 2011/93/EK (turpmāk tekstā – "Kvalificēšanas direktīva") 9. panta 3. punkta, interpretāciju. It īpaši es izvērtēšu, vai ir jāpastāv cēloņsakarībai starp "vajāšanas iemesliem" un "vajāšanas darbībām" (vai aizsardzības pret šīm darbībām neesamību) šīs direktīvas izpratnē.

1 Oriģinālvaloda – angļu.

2 Spriedums, 2015. gada 26. februāris, C-472/13, EU:C:2015:117.

3 *A. Shepherd* lieta attiecas uz Padomes Direktīvu 2004/83/EK (2004. gada 29. aprīlis) par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2004, L 304, 12. lpp.). Šī tiesvedība attiecas uz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.), ar kuru tika atcelta un aizstāta Direktīva 2004/83/EK.

Starptautiskās tiesības

Konvencija par bēgļa statusu

2. Saskaņā ar Ženēvas Konvencijas [4] 1. panta a) punkta 2. apakšpunktu jēdziena "bēglis" definīcijā ietilpst ikviena persona, kura "sakarā ar labi pamatotām bailēm no vajāšanas pēc rases, reliģijas, tautības, piederības īpašai sociālai grupai pazīmēm vai politiskās pārliecības dēļ atrodas ārpus savas pilsonības valsts un nespēj vai sakarā ar šādām bailēm nevēlas izmantot šīs valsts aizsardzību".

3. Ženēvas Konvencijas 1. panta F punkta a) apakšpunktā ir noteikts, ka Ženēvas konvencijas noteikumi neattiecas uz personu, par kuru ir nopietni iemesli uzskatīt, ka tā ir izdarījusi "noziegumu pret mieru, kara noziegumu vai noziegumu pret cilvēci, kā definēts starptautisko tiesību instrumentos, kas ir sastādīti, lai veidotu noteikumus attiecībā uz šādiem noziegumiem" [5].

Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija

4. Ar Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas [6] 9. panta 1. punktu tiek garantētas tiesības uz domu, apziņas un reliģijas brīvību, ieskaitot arī brīvību mainīt savu reliģisko pārliecību vai ticību.

Savienības tiesības

Eiropas Savienības Pamattiesību harta

5. Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 10. panta 1. punkts atbilst ECPAK 9. panta 1. punktam. Saskaņā ar Hartas 10. panta 2. punktu uz pārliecību balstītas atteikšanās tiesības atzīst saskaņā ar valsts tiesību aktiem, kas nosaka šo tiesību izmantošanu. 52. panta 3. punktā ir noteikts, ka Hartā ietvertās tiesības ir jāinterpretē saskaņā ar atbilstošajām ECPAK garantētajām tiesībām.

Kvalificēšanas direktīva

6. Kvalificēšanas direktīvas apsvērumos ir ietverti šādi apgalvojumi. Kvalificēšanas direktīva ir daļa no pasākumiem, kuri veido kopējo Eiropas patvēruma sistēmu (turpmāk tekstā – "KEPS") un kuru pamatā ir pilnīga un visaptveroša Ženēvas konvencijas un Protokola piemērošana, kas kopā veido pamatu bēgļu aizsardzības starptautiski tiesiskajam režīmam [7]. Šīs direktīvas galvenais mērķis ir nodrošināt, lai dalībvalstis piemērotu vienotus kritērijus, lai identificētu personas, kam patiesi nepieciešama starptautiskā aizsardzība, un nodrošinātu to, ka ir vispārēji pieejams minimālais pabalstu līmenis [8]. Šajā direktīvā ir ievērotas pamattiesības un principi, kas ir atzīti Hartā [9]. Attieksmē pret personām, uz kurām attiecas Kvalificēšanas direktīva, dalībvalstīm ir saistības atbilstīgi to pieņemtiem

4 Ženēvā 1951. gada 28. jūlijā parakstītās Konvencijas par bēgļa statusu, kas ir stājusies spēkā 1954. gada 22. aprīlī (turpmāk tekstā – "Ženēvas konvencija"), kura ir papildināta ar 1967. gada 31. janvārī Ņujorkā noslēgto protokolu par bēgļa statusu, kas stājies spēkā 1967. gada 4. oktobrī (turpmāk tekstā – "Protokols"). Sākotnēji Ženēvas konvencija attiecās tikai uz personām, kuras bēga no notikumiem, kas notikuši pirms 1951. gada 1. janvāra un Eiropā. Ar Protokolu šie ierobežojumi tika atcelti un Ženēvas konvencijai tika piešķirts vispārējs tvērums.

5 Ženēvas Konvencijas 1. panta F punkta b) un c) apakšpunktā attiecīgi ir paredzēts, ka tā neattiecas uz personu, kura ir izdarījusi nopietnu nepolitisku noziegumu ārpus patvēruma valsts vai ir atzīta par vainīgu darbībā, kas ir pretēja Apvienoto Nāciju mērķiem un principiem.

6 Parakstīta 1950. gada 4. novembrī Romā (turpmāk tekstā – "ECPAK").

7 3. un 4. apsvērums.

8 12. apsvērums

9 16. apsvērums

starptautisko tiesību instrumentiem [10]. "Nosakot bēgļa statusu saskaņā ar Ženēvas konvencijas 1. pantu, apspriešanās ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Augsto komisāru bēgļu jautājumos var sniegt dalībvalstīm noderīgas vadlīnijas [11]. Būtu jānosaka standarti bēgļa statusa definēšanai un saturam, lai dotu norādījumu dalībvalstu kompetentajām struktūrām Ženēvas konvencijas piemērošanā [12]. Nepieciešams ieviest vienotus kritērijus patvēruma pieteikuma iesniedzēju atzīšanai par bēgļiem Ženēvas konvencijas 1. panta nozīmē [13]". Visbeidzot "viens no nosacījumiem, lai personu kvalificētu kā bēgli Ženēvas konvencijas 1. panta A punkta nozīmē, ir cēloņsakarība starp vajāšanas iemesliem, proti, rase, reliģija, tautība, politiskā pārliecība vai piederība noteiktai sociālai grupai, un vajāšanas darbībām vai aizsardzības pret šādām darbībām trūkums" [14].

7. Saskaņā ar Kvalificēšanas direktīvas 1. pantu tās mērķis tostarp ir noteikt standartus, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus.

8. 2. panta d) apakšpunktā ir definēts, ka ""bēglis" ir trešās valsts valstspiederīgais, kas, pamatoti baidoties no vajāšanas rases, reliģijas, tautības, politisko uzskatu vai piederības kādai noteiktai sociālajai grupai dēļ, atrodas ārpus valsts, kuras piederīgais šī persona ir, un nespēj vai šādu baiļu dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību, vai bezvalstnieks, kas, būdams ārpus savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts, tādu pašu iemeslu dēļ, kā minēts iepriekš, nevar vai šādu baiļu dēļ nevēlas tajā atgriezties un uz kuru neattiecas 12. pants" [15]. 2. panta g) punktā "alternatīvās aizsardzības statuss" ir definēts tādējādi – "dalībvalsts atzīst trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku kā personu, kas ir tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību".

9. II nodaļas nosaukums ir "Starptautiskās aizsardzības pieteikumu novērtēšana". Šajā nodaļā 4. panta 1. punktā ir precizēts, ka dalībvalstīm, sadarbojoties ar pieteikuma iesniedzēju, ir jānovērtē starptautiskās aizsardzības pieteikumu attiecīgie elementi. Saskaņā ar 4. panta 3. punktu novērtējumu veic individuāli, un tajā ņem vērā faktorus, kas uzskaitīti 4. panta 3. punkta a)–e) apakšpunktā. Šajos faktors ietilpst:

"a) visi būtiskie fakti, kas attiecas uz izcelsmes valsti laikā, kad tiek pieņemts lēmums par pieteikumu; tostarp izcelsmes valsts normatīvie akti un veids, kādā tie tiek piemēroti;

[..]

c) pieteikuma iesniedzēja individuālais stāvoklis un personīgie apstākļi, tostarp tādi faktori kā izcelsme, dzimums un vecums, lai, pamatojoties uz pieteikuma iesniedzēja personīgajiem apstākļiem, novērtētu, vai darbības, ar kādām pieteikuma iesniedzējam bija jāsaskaras vai ar kādām tam var nākties saskarties, būtu uzskatāmas par vajāšanu vai būtisku kaitējumu;

[..]."

Saskaņā ar 4. panta 5. punktu, "ja dalībvalstis piemēro principu, saskaņā ar kuru pieteikuma iesniedzēja pienākums ir pamatot starptautiskās aizsardzības pieteikumu, un ja pieteikuma iesniedzēja paziņojumos norādīti aspekti nav pamatoti ar dokumentāriem vai citādiem pierādījumiem, šiem aspektiem nav nepieciešams apstiprinājums, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

a) pieteikuma iesniedzējs pielicis patiesas pūles, lai pamatotu savu pieteikumu;

10 17. apsvērums
11 22. apsvērums.
12 23. apsvērums
13 24. apsvērums
14 29. apsvērums
15 Skat. šo secinājumu 13. punktu.

b) visas attiecīgās sastāvdaļas, kas ir pieteikuma iesniedzēja rīcībā, ir iesniegtas un ir sniegts pietiekams pamatojums attiecībā uz jebkādu citu attiecīgu sastāvdaļu neesamību;

c) pieteikuma iesniedzēja paziņojumi tiek uzskatīti par saskaņotiem un ticamiem un nav pretrunā ar specifisku un vispārēju informāciju, kas pieejama par pieteikuma iesniedzēja lietu;

d) pieteikuma iesniedzējs iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu pie pirmās iespējas, ja vien pieteikuma iesniedzējs nevar apliecināt, ka viņam bijuši pamatoti iemesli, kāpēc tas nav izdarīts; un

e) konstatēts, ka pieteikuma iesniedzējam kopumā var uzticēties."

10. Saskaņā ar 6. panta a) punktu vajāšanas vai smaga kaitējuma dalībnieku starpā ir valsts.

11. 9.–12. pants veido III nodaļu, kuras nosaukums ir "Kvalificēšana par bēgli". Tās 9. pantā ("Vajāšanas darbības") ir noteikts:

"1. Lai darbība tiktu uzskatīta par vajāšanas darbību Ženēvas konvencijas 1. panta A punkta nozīmē, tai jābūt:

a) pietiekami smagai tās rakstura vai biežuma dēļ, lai tā veidotu cilvēka pamattiesību smagu pārkāpumu, jo īpaši tādu tiesību, no kuru aizsardzības nevar atkāpties saskaņā ar [ECPAK] [16] 15. panta 2. punktu; vai

b) vairāku pasākumu, tostarp cilvēktiesību pārkāpumu, akumulācijai, kas ir pietiekami smagi, lai ietekmētu indivīdu līdzīgā veidā, kā minēts a) apakšpunktā.

2. Vajāšanas darbības, kas minētas 1. punktā *inter alia* var notikt kā:

a) fiziskas vai garīgas vardarbības darbības, tostarp seksuāla vardarbība;

b) tiesiski, administratīvi, policijas un/vai tiesu iestāžu pasākumi, kas paši par sevi ir diskriminējoši vai kas tiek īstenoti diskriminējošā veidā;

c) apsūdzība vai sods, kas ir nesamērīgs vai diskriminējošs;

d) juridiskas pārsūdzības atteikums, kā rezultātā tiek piespriests nesamērīgs vai diskriminējošs sods;

e) apsūdzība vai sods par atteikšanos veikt militāro dienestu konflikta laikā, ja militāra dienesta veikšana ietvertu noziegumu vai tādu darbību izdarīšanu, uz ko attiecas 12. panta 2. punktā minētie izslēgšanas pamati [17];

f) darbības, kas īpaši vērstas pret kādu dzimumu vai pret bērniem.

3. Saskaņā ar 2. panta d) apakšpunktu ir jābūt saiknei starp 10. pantā minētajiem iemesliem un šā panta 1. punktā minētajām vajāšanas darbībām vai aizsardzības pret šādām darbībām trūkumam."

16 ECPAK 15. panta 2. punktā ir uzskaitītas tiesības, no kurām nav atkāpes, piemēram, tiesības uz dzīvību.

17 Skat. šo secinājumu 13. punktu.

12. 10. panta 1. punktā ir uzskaitīti pieci "elementi", kas dalībvalstīm jāņem vērā, novērtējot "vajāšanas iemeslus", proti, rasi, reliģiju, valsts piederību, piederību noteiktai sociālai grupai un politiskos uzskatus (10. panta 1. punkta a)–e) apakšpunkts). Saistībā ar pēdējo minēto 10. panta 1. punkta e) apakšpunktā ir norādīts:

"politisko uzskatu jēdziens jo īpaši ietver viedokļa, domu vai pārliecības esamību par jautājumu, kas saistīts ar potenciālajiem vajāšanas dalībniekiem, kuri minēti 6. pantā, un viņu politiku vai metodēm, neatkarīgi no tā, vai pieteikuma iesniedzējs rīkojies saskaņā ar šo viedokli, domām vai pārliecību".

10. panta 2. punktā ir noteikts, ka, "novērtējot, vai pieteikuma iesniedzējam ir pamatotas bailes no vajāšanas, nav būtiski, vai pieteikuma iesniedzējam faktiski piemīt rases, reliģijas, valstspiederības, sociālās vai politiskās pazīmes, kas izraisa vajāšanu, ja vajāšanas dalībnieks attiecina uz pieteikuma iesniedzēju šādas pazīmes".

13. 12. pantā ir uzskaitīti gadījumi, kuros trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku izslēdz no to personu loka, kas atzītas par bēgļiem, piemērojot Kvalificēšanas direktīvu. Starp šiem apstākļiem ir gadījums, kad ir nopietni iemesli uzskatīt, ka "viņš izdarījis noziegumu pret mieru, kara noziegumu vai noziegumu pret cilvēci, kā noteikts starptautisko tiesību instrumentos, kas sastādīti, lai paredzētu noteikumus pret šādiem noziegumiem" (12. panta 2. punkta a) apakšpunkts) [18].

14. 13. pantā dalībvalstīm ir noteikts pienākums piešķirt bēgļa statusu trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam, kas tiek kvalificēts kā bēglis saskaņā ar Kvalificēšanas direktīvas II un III nodaļu.

Procedūru direktīva

15. Direktīvas 2013/32/ES [19] mērķis ir noteikt kopējas procedūras starptautiskās aizsardzības piešķiršanai un atņemšanai saskaņā ar Kvalificēšanas direktīvu. Tā ir piemērojama visiem starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, kas iesniegti Savienības teritorijā [20]. 10. pantā ir noteiktas pieteikuma izvērtēšanas prasības. Dalībvalstīm jānodrošina, lai lēmējiestādes lēmumi par patvēruma pieteikumiem tiktu pieņemti pēc atbilstīgas izvērtēšanas [21].

Valsts tiesības

16. *AsylGesetz* (Likums par patvērumu; turpmāk tekstā – "*AsylG*") 3. panta 1. punktā "bēglis" ir definēts saskaņā ar Kvalificēšanas direktīvas 2. panta d) apakšpunktā ietverto definīciju. *AsylG* 3.a pantā jēdziens "vajāšanas darbības" ir definēts tādā veidā, kas ir paralēls Kvalificēšanas direktīvas 9. pantam (3.a panta 2. punkta 5. apakšpunkts, kurā ir pārņemts direktīvas 9. panta 2. punkta e) apakšpunkts, kas attiecas uz apsūdzību vai sodu par atteikšanos veikt militāro dienestu konflikta laikā, ja militāra dienesta veikšana ietvertu [kara noziegumu izdarīšanu]). *AsylG* 3.b pantā ir uzskaitīti "vajāšanas iemeslu" elementi līdzīgā veidā tam, kā tas ir paveikts Kvalificēšanas direktīvas 10. pantā

18 Tāpat paralēla tiesību norma (17. panta 1. punkta a) apakšpunkts) līdzīgā veidā izslēdz iespēju šādai personai saņemt alternatīvo aizsardzību. Pilnības labad piebildīšu, ka 12. panta 2. punkta b) un c) apakšpunkta formulējums un paralēlā alternatīvās aizsardzības izslēgšana, kas minēta 17. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktā, ir līdzīga Ženēvas konvencijas 1. panta F punkta b) un c) apakšpunkta formulējumam; skat. šo secinājumu 5. zemsvītras piezīmi.

19 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.) (turpmāk tekstā – "Procedūru direktīva").

20 3. panta 1. punkts.

21 10. panta 3. punkts.

(3.b panta 1. punkta 5. apakšpunkts, kurā ir pārņemts direktīvas 10. panta 1. punkta e) apakšpunkts attiecībā uz jēdzienu "politisks viedoklis"). Visbeidzot *AsylG* 3.a panta 3. punktā, tāpat kā Kvalificēšanas direktīvas 9. panta 3. punktā, ir prasīts, lai pastāvētu saikne [22] starp vajāšanas darbībām un vajāšanas iemesliem.

Fakti, procedūra un prejudiciālie jautājumi

17. Prasītājs EZ ir dzimis 1989. gada 27. janvārī. Viņš ir Sīrijas valstspiederīgais. Viņš atstāja savu dzimteni, aizkuģojot pa jūru, un pēc pārvietošanās pa sauszemi caur vairākām valstīm viņš visbeidzot ieradās Vācijas Federatīvajā Republikā 2015. gada 5. septembrī. 2016. gada 28. janvārī viņš iesniedza oficiālu patvēruma pieteikumu *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Federālā migrācijas un bēgļu pārvalde, turpmāk tekstā – "*Bundesamt*").

18. EZ informēja *Bundesamt*, ka, atrodoties Sīrijā, viņš ir lūdzis atlikt savu militāro dienestu, baidoties no tā, ka būtu jāpiedalās pilsoņu karā. Sīrijas iestādes viņam piešķīra atlikšanas pagarinājumu līdz 2015. gada februārim, lai viņš varētu pabeigt studijas Alepo universitātē. EZ pabeidza universitātes studijas 2014. gada aprīlī. Viņš pameta Sīriju 2014. gada novembrī sakarā ar drīzu iesaukšanu militārajā dienestā 2015. gada februārī.

19. Ar 2017. gada 11. aprīļa lēmumu *Bundesamt* piešķīra EZ alternatīvās aizsardzības statusu [23], bet noraidīja viņa patvēruma pieteikumu, pamatojoties uz to, ka pret viņu neesot tikusi veikta vajāšana Sīrijā, kuras dēļ viņam būtu bijis jāpamet sava izcelsmes valsts. *Bundesamt* uzskatīja, ka viņa gadījumā nepastāv cēloņsakarība starp vajāšanas darbību un vajāšanas iemeslu. 2017. gada 1. maijā EZ iesniedzējtiesā cēla prasību par šo lēmumu.

20. Iesniedzējtiesa savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir izklāstījusi turpmāko.

21. Kopš 2011. gada Sīrijā valda iekšējs bruņots konflikts. Visas šajā konfliktā iesaistītās puses ir izdarījušas – un turpina izdarīt smagus un sistemātiskus starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumus [24].

22. Sīrijā pastāv divus gadus ilgs obligātais militārais dienests, kas attiecas uz Sīrijas pilsoņiem, vīriešiem, kas vecāki par 18 gadiem. Sīrijas tiesiskajā regulējumā nav atzītas uz pārliecību balstītas atteikšanās tiesības [25]. Sīrijas militārā dienesta pārvalde turpina intensīvu iesaukšanu. Kopumā tiek sagaidīts, ka iesaucamie, kad viņi kļūst tiesīgi piedalīties militārajā dienestā (piemēram, beidzoties atlikšanas laikposmam studiju nolūkā), pēc savas iniciatīvas ieradīsies militārā dienesta pārvaldē. Pēc sešiem mēnešiem iesaucamie, kas nav neieradušies minētajā pārvaldē, sistemātiski tiek iekļauti personu, kas izvairās no militārā dienesta, sarakstā. Šis saraksts ir pieejams kontroles punktiem un citām valdības iestādēm. Kara laikā šādā veidā aizturētām personām, kas izvairās no militārā dienesta, saskaņā ar Sīrijas tiesību aktiem draud smags sods. Soda veids ir patvaļīgs, un tas var būt gan valsts tiesību aktos paredzētais brīvības atņemšanas sods līdz piecu gadu ilgumam, gan (faktiski) nāves soda izpilde, kas izriet no tā, ka dienestā iesauktajiem tiek uzdoti bīstami uzdevumi kara darbības frontē bez militārās apmācības.

22 "Zwischen den in § 3 Absatz 1 Nummer 1 in Verbindung mit den in § 3b gennanten Verfolgungsgründen und den in Absätzen 1 und 2 als Verfolgung eingestuften Handlungen oder dem Fehlen von Schutz vor solchen Handlungen muss eine Verknüpfung bestehen" (*Ir jābūt saiknei* starp vajāšanas iemesliem, kas norādīti 3. panta 1. punkta 1. apakšpunktā kopsakarā ar 3.b pantu, un vajāšanas darbībām, kas definētas 3.a panta 1. un 2. punktā, vai aizsardzības pret šādām darbībām neesamību) (mans izcēlums).

23 Skat. iepriekš 8. punktu.

24 Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa šo faktu konstatējumu izklāsta plaši.

25 Iesniedzējtiesa lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu min Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību padomi, Starptautiskās izmeklēšanas komisijas, kas ir neatkarīga no izmeklēšanas par Sīrijas Arābu Republiku, 2017. gada 2. februāra ziņojumu A/HRC/34/64.

23. Iesniedzējtiesa uzskatīja, ka EZ nevēlas izpildīt vispārējo pienākumu iestāties un dienēt Sīrijas militārajā dienestā, kurā viņš, iespējams, tiktu iesaistīts kara noziegumu izdarīšanā [26]. Aizbēgot no Sīrijas un iesniedzot starptautiskās aizsardzības pieteikumu, EZ ar šo pašu rīcību ir padarījis sevi par tādu, pret kuru var vērst kriminālvajāšanu vai sodīt savā izcelsmes valstī.

24. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa lūdz norādes saistībā ar vairākiem jautājumiem. It īpaši tā aicina Tiesu izvērtēt Kvalificēšanas direktīvas 9. panta 3. punktu un precizēt, vai ir jākonstatē cēloņsakarība starp 9. panta 2. punktā uzskaitītajām "vajāšanas darbībām" un vienu no tās 10. panta 1. punktā minētajiem "vajāšanas iemesliem". Ja atbilde uz šo jautājumu ir apstiprinoša, iesniedzējtiesa jautā, vai šāda saikne automātiski pastāv saskaņā ar šo direktīvu, ja patvēruma pieteikums ir pamatots ar 9. panta 2. punkta e) apakšpunktu [27]. Līdz ar to iesniedzējtiesa lūdz sniegt prejudiciālu nolēmumu par šādiem jautājumiem:

"1) Vai [Kvalificēšanas direktīvas] 9. panta 2. punkta e) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar "atteikšanos veikt militāro dienestu konflikta laikā" netiek prasīts, lai attiecīgā persona būtu oficiāli atteikusies no militārā dienesta veikšanas, ja izcelsmes valsts tiesību aktos nav paredzētas tiesības atteikties no militārā dienesta?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša:

vai ar Direktīvas 2011/95/ES 9. panta 2. punkta e) apakšpunktā paredzēto "atteikšanos veikt militāro dienestu konflikta laikā" tiek aizsargātas arī personas, kuras pēc tam, kad beidzies termiņš, līdz kuram bija atlikts iesaukums militārajā dienestā, neierodas savas izcelsmes valsts militārā dienesta pārvaldē un bēgot izvairās no piespiedu iesaukšanas?

3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša:

vai [Kvalificēšanas direktīvas] 9. panta 2. punkta e) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka iesaucamais, kuram nav zināma viņa turpmākā militārās darbības joma, militārais dienests jau tāpēc vien tieši vai netieši "ietvertu noziegumu vai tādu darbību izdarīšanu, uz ko attiecas 12. panta 2. punktā minētie izslēgšanas pamati", jo viņa izcelsmes valsts bruņotie spēki atkārtoti un sistemātiski veic šādus noziegumus vai darbības, izmantojot iesaucamos?

4) Vai [Kvalificēšanas direktīvas] 9. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka arī vajāšanas gadījumā saskaņā ar [Kvalificēšanas direktīvas] 9. panta 2. punkta e) apakšpunktu atbilstoši [Kvalificēšanas direktīvas] 2. panta d) apakšpunktam ir jābūt saiknei starp [Kvalificēšanas direktīvas] 10. pantā noteiktajiem iemesliem un [Kvalificēšanas direktīvas] 9. panta 1. un 2. punktā noteiktajām vajāšanas darbībām vai aizsardzības pret šādām darbībām trūkumam?

5) Ja atbilde uz ceturto jautājumu ir apstiprinoša: vai saikne [Kvalificēšanas direktīvas] 9. panta 3. punkta izpratnē, skatot to kopsakarā ar [Kvalificēšanas direktīvas] 2. panta d) apakšpunktu, starp vajāšanu apsūdzības dēļ vai sodu par atteikšanos veikt militāro dienestu un vajāšanas iemeslu pastāv jau tad, ja apsūdzība vai sods ir saistīts ar atteikšanos?"

25. EZ un Eiropas Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus. Abu lietas dalībnieku, kā arī *Bundesamt* un Vācijas Federatīvās Republikas mutvārdu paskaidrojumi tika uzklausīti 2020. gada 5. marta tiesas sēdē.

26 Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa min Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas 2016. gada 19. decembra Rezolūciju Nr. A/71/L.48 ar nosaukumu "Starptautisks, objektīvs un neatkarīgs mehānisms, lai sniegtu palīdzību izmeklēšanā un vainīgo saukšanā pie atbildības par vissmagākajiem noziegumiem, kuri līdz 2011. gada martam tika izdarīti Sīrijas Arābu Republikā, pārkāpjot starptautiskās tiesības".

27 Iesniedzējtiesa lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu norāda, ka tiesas viedoklis valsts līmenī ir polarizēts jautājumā par to, vai ir jābūt cēloņsakarībai gadījumos, kad patvēruma meklētāji atsaucas uz Kvalificēšanas direktīvas 9. panta 2. punkta e) apakšpunktu.

Vērtējums

Vispārējas piezīmes

26. Kvalificēšanas direktīvas preambulā ir noteikta sistēma tās tiesību normu interpretācijai. Tādējādi Ženēvas konvencija un protokols esot pamats šīs direktīvas piemērošanai, kurā esot pilnībā ņemti vērā arī Hartā nostiprinātie principi, kā arī pienākumi, kas dalībvalstīm ir saskaņā ar starptautiskajām tiesībām [28].

27. Kvalificēšanas direktīvas interpretācija tādēļ ir jāveic, ņemot vērā tās vispārējo sistēmu un mērķi, ievērojot Ženēvas konvenciju un citus atbilstošos līgumus, kas minēti LESD 78. panta 1. punktā, un ievērojot Hartā atzītās tiesības [29]. Apvienoto Nāciju Augstais komisārs bēgļu jautājumos sniedz vērtīgas norādes Kvalificēšanas direktīvas interpretācijai [30].

28. Kvalificēšanas direktīvas vispārējā sistēma ir šāda. Jēdziens "bēglis" it īpaši attiecas uz trešās valsts valstspiederīgo, kurš atrodas ārpus valsts, kas, "pamatoti baidoties no vajāšanas" rases, reliģijas, tautības, politisko uzskatu vai piederības kādai noteiktai sociālajai grupai dēļ, atrodas ārpus savas valstspiederības valsts, kuras piederīgais šī persona ir, un nespēj vai "šādu baiļu dēļ" nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību. Tādējādi ieinteresētajai personai viņas izcelsmes valstī pastāvošo apstākļu dēļ ir jābūt pamatotām bailēm tikt personiski vajātai vismaz viena no pieciem iemesliem dēļ, kas uzskaitīti šīs direktīvas 2. panta d) apakšpunktā un 10. panta 1. punktā un Ženēvas konvencijas 1. panta A punkta 2. apakšpunktā.

29. Saskaņā ar Kvalificēšanas direktīvas 4. panta 3. punkta a), b) un c) apakšpunktu, novērtējot starptautiskās aizsardzības pieteikumu individuāli, jāņem vērā šādi elementi: a) visi būtiskie fakti, kas attiecas uz izcelsmes valsti laikā, kad tiek pieņemts lēmums par pieteikumu; tostarp izcelsmes valsts normatīvie akti un veids, kādā tie tiek piemēroti; b) attiecīgie paziņojumi un dokumentācija, ko iesniedzis pieteikuma iesniedzējs; un c) pieteikuma iesniedzēja individuālais stāvoklis un personīgie apstākļi [31].

30. Sīrijas valsts un tās militārā administrācija ietilpst Kvalificēšanas direktīvas 6. panta a) punktā ietvertajā "vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieku" definīcijā.

31. Kvalifikācijas direktīvas 12. panta 2. punkts ir atvasināts no Ženēvas Konvencijas 1. panta F punkta. Šajos apstākļos nozīme ir tikai 12. panta 2. punkta a) apakšpunktam [32]. Šajā tiesību normā un Ženēvas konvencijas 1. panta F punkta a) apakšpunktā uzskaitītās darbības, kuru rezultātā tiek izslēgts bēgļa statuss, ir identiskas. Tieši tad, ja pastāv "nopietni iemesli" uzskatīt, ka attiecīgā persona ir izdarījusi noziegumus pret mieru, kara noziegumus vai noziegumus pret cilvēci, kā noteikts starptautisko tiesību instrumentos, kas izstrādāti, lai paredzētu tiesību normas saistībā ar šādiem noziegumiem.

28 Kvalifikācijas direktīvas 3., 4., 16. un 17. apsvērums.

29 Spriedums, 2015. gada 26. februāris, *Shepherd*, C-472/13, EU:C:2015:117, 23. punkts un tajā minētā judikatūra.

30 Skat. Kvalificēšanas direktīvas 22. apsvērumu. "Rokasgrāmata par procedūrām un kritērijiem bēgļa statusa noteikšanai saskaņā ar 1951. gada konvenciju un 1967. gada protokolu par bēgļu statusu", kas nesen tika pārskatīta 2019. gada februārī (turpmāk tekstā – "Rokasgrāmata"), kā arī Pamatnostādnes Nr. 10 "Pieteikumi bēgļa statusa iegūšanai saistībā ar 1951. gada Konvencijas 1.a panta 2. punktu un/vai 1967. gada Protokolu par bēgļa statusu" (turpmāk tekstā – "*UNHCR* Pamatnostādnes Nr. 10") (2014. gada 12. novembra redakcijā) ir īpaši atbilstošas šajā lietā. Lai gan neviens no šiem dokumentiem nav tiesiski saistošs, tomēr tajos ir atainoti vispāratzīti starptautisko tiesību principi.

31 Spriedums, 2015. gada 26. februāris, *Shepherd*, C-472/13, EU:C:2015:117, 26. punkts un tajā minētā judikatūra.

32 12. panta 2. punkta b) un c) apakšpunktā paredzētie iemesli ir atspoguļoti Ženēvas konvencijas 1. panta F punkta b) un c) apakšpunktā, un tātad tiem šajā gadījumā nav nozīmes (skat. iepriekš 5. zemsvītras piezīmi).

32. Starptautiskā militārā tribunāla hartā [33] "noziegums pret mieru" ir definēts kā tāds, kas ietver agresīva kara vai kara, kura laikā tiek pārkāpti starptautiski līgumi vai citi nolīgumi, plānošanu, sagatavošanu, uzsākšanu vai veikšanu. Šādu noziegumu pēc savas būtības var izdarīt tikai tāda persona, kura ir augstā amatā, kura pārstāv valstī vai valstij līdzīgu struktūru [34]. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka EZ ir jauns vīrietis, kurš ir izvairījies no militārā dienesta Sīrijā, bēgdams no šīs valsts. Iespēja, ja viņš būtu stājies dienestā armijā, (divu gadu laikā) kļūt par pietiekami augstu militāro amatpersonu, lai varētu izdarīt noziegumu pret mieru, manuprāt, var tikt noteikti izslēgta.

33. Tomēr no iesniedzējtiesas lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu sniegtā faktiskā konteksta izklāsta un norādēm izriet – ja EZ būtu uzsācis militāro dienestu, viņš varētu gan būt bijis pakļauts riskam izdarīt kara noziegumus un/vai noziegumus pret cilvēci [35]. "Kara noziegumi" ir definēti vairākos starptautisko tiesību instrumentos. Šādi noziegumi ietver būtiskus starptautisko kara tiesību pārkāpumus, kuru mērķis ir aizsargāt personas, kas nepiedalās vai vairs nepiedalās karadarbībā, un ierobežot izmantotās karadarbības metodes un līdzekļus. Kara noziegumu jēdziens aptver tīšu civiliedzīvotāju nogalināšanu un spīdzināšanu [36]. Noziegumi pret cilvēci ietver tādas darbības kā genocīds, slepkavības, izvarošanas un spīdzināšana, kas tiek veikta kā daļa no plaša un sistemātiska uzbrukuma civiliedzīvotājiem [37].

34. Kvalificēšanas direktīvas galvenais mērķis, kā tas ir noteikts tās 1. pantā, ir nodrošināt, ka dalībvalstis piemēro vienotus kritērijus, lai identificētu personas, kurām patiešām ir vajadzīga starptautiskā aizsardzība Eiropas Savienībā [38]. Šīs direktīvas konteksts būtībā ir humanitārs.

35. Tāpat ir jāatgādina, ka ar Kvalificēšanas direktīvu tiek ieviesti minimālie saskaņotie standarti bēgļa statusa noteikšanai [39]. Tādējādi ir vēl jo svarīgāk nodrošināt šo noteikumu konsekventu un vienveidīgu piemērošanu visās dalībvalstīs.

36. 9. panta 2. punkta e) apakšpunkts un 3. punkts, kā arī 10. pants ir jāinterpretē, ņemot vērā šos apsvērumus.

Par ceturto un piekto jautājumu

37. Ar ceturto un piekto jautājumu iesniedzējtiesa jautā par Kvalificēšanas direktīvas 9. panta 3. punkta interpretāciju [40]. It īpaši tā vēlas noskaidrot, kā šī tiesību norma ir jāinterpretē kopsakarā ar 9. panta 2. punkta e) apakšpunktu un 10. panta 1. punkta e) apakšpunktu.

33 Parakstīta Londonā 1945. gada 8. augustā.

34 Skat., piemēram, Pamatnostādņu par izslēgšanas klauzulu piemērošanu 11. punktu: Ženēvas konvencijas 1. panta F punkts (turpmāk tekstā – "*UNHCR* Pamatnostādnes par izslēgšanas klauzulām").

35 Skat. iepriekš 21.–23. punktu.

36 Skat. manus secinājumus lietā *Shepherd*, C-472/13, EU:C:2014:2360, 41.–43. punkts.

37 Iesniedzējtiesa šajā ziņā min vairākus ziņojumus un rezolūcijas. Starp tiem ir 2018. gada 9. augusta Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību padomes Neatkarīgās Starptautiskās izmeklēšanas komisijas ziņojums par Sīrijas Arābu Republiku A/HRC/39/65; Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās Asamblejas 2018. gada 2. jūlija Rezolūcija par "Cilvēktiesību situāciju Sīrijas Arābu Republikā" A/HRC/38/L20; kā arī Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību padomes Neatkarīgās starptautiskās izmeklēšanas komisijas dokuments "Cilvēktiesību un starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumi Sīrijas Arābu Republikā, no 2016. gada 21. jūlija līdz 2017. gada 28. februārim", A/HRC/34/CRP.3, 2017. gada 10. marts.

38 Skat. Kvalificēšanas direktīvas 12. apsvērumu.

39 Kvalificēšanas direktīvas 3. pants.

40 9. panta 3. punktā ir atsauce uz 9. panta 1. punktu, bet, iespējams, interesanti ir tas, ka tajā nav minēts 9. panta 2. punktā izklāstītais "vajāšanas darbību" saraksts (neizsmeļošs). Skat. turpmāk 45. punktu.

38. Ar ceturto jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai 9. panta 3. punktā paredzētā prasība par "saikni" ar vajāšanas iemeslu, kas minēts 10. pantā, ir piemērojama pat tad, ja "vajāšanas darbība" ir krimināl vajāšana vai soda piemērošana par atteikšanos dienēt armijā, ja militārā dienesta pildīšana ietvertu dalību kara noziegumos un/vai noziegumos pret cilvēci (9. panta 2. punkta e) apakšpunkts).

39. *Bundesamt*, Vācija un Komisija piekrīt tam, ka vienmēr ir jāpastāv cēloņsakarībai starp vajāšanas darbībām un vajāšanas iemesliem. EZ apstrīd šo nostāju.

40. Manuprāt, *Bundesamt*, Vācijas un Komisijas aizstāvētā Kvalificēšanas direktīvas 9. panta 3. punkta interpretācija ir pareiza.

41. Pirmkārt, pretēja interpretācija nav saderīga ar pašu bēgļa definīciju, kas ietverta Kvalificēšanas direktīvas 2. panta d) apakšpunktā (persona, kas "pamatoti bai[dās] no vajāšanas" vismaz attiecībā uz vienu no pieciem iemesliem, kuri tajā ir uzskaitīti, un kas "nespēj vai šādu baiļu dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību" [41].

42. Otrkārt, tas būtu pretrunā pašam minētā 9. panta 3. punkta tiešajam formulējumam, saskaņā ar kuru "*ir jābūt* saiknei" [42] starp 10. pantā minētajiem iemesliem un vajāšanas darbībām, kas kvalificētas 9. panta 1. punktā, vai aizsardzības pret šādām darbībām neesamību [43].

43. Šajā gadījumā ir lietderīgi izvērtēt 9. pantu, kurā ir definēti šie elementi, kas ļauj darbības uzskatīt par vajāšanu [44], detalizētāk.

44. 9. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir precizēts, ka attiecīgajām darbībām ir jābūt "pietiekami smagām" to rakstura vai biežuma dēļ, lai tās veidotu "cilvēka pamattiesību smagu pārkāpumu", it īpaši nepieņemamu tiesību, no kurām nevar atkāpties saskaņā ar ECPAK 15. panta 2. punktu, pārkāpumu. 9. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir paredzēts, ka vairāku pasākumu, tostarp cilvēktiesību pārkāpumu, akumulācija, kas ir "pietiekami smagi, lai ietekmētu indivīdu līdzīgā veidā" tam, kas minēts 9. panta 1. punkta a) apakšpunktā, arī ir uzskatāma par vajāšanu. Visām apgalvotajām vajāšanas darbībām ir jāatbilst 9. panta 1. punktā paredzētajai robežai, lai patvēruma meklētājs ietilptu Kvalificēšanas direktīvas piemērošanas jomā.

45. Minētajā 9. panta 2. punktā ir ietverts neviendabīgs iespējamo vajāšanas darbību saraksts. Šis uzskaitījums ir tikai ilustratīvs. Pirmās četras pozīcijas sarakstā apraksta darbības, kuras var veikt vajāšanas vai smaga kaitējuma nodarīšanas dalībnieks pret indivīdu, vai būtisku kaitējumu. Piektā un sestā pozīcija balstās uz iepriekšēju darbību vai personas statusu, kura tādēļ cieš no attiecīgās apstrādes. Tā kā 9. panta 2. punktā iekļautais saraksts ir ilustratīvs ("[..] *inter alia* var notikt kā: [..]"), citas neuzskaitītas darbības tomēr var tikt kvalificētas kā vajāšanas darbības 9. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē [45]. Katrā ziņā ir jākonstatē, ka 9. panta 2. punktā minētās darbības *veidam* (vai *formai*) tomēr ir jāsasniedz 9. panta 1. punktā minētais *smaguma* līmenis, lai to varētu *kvalificēt* kā "vajāšanas darbību".

46. Šajā ziņā 9. panta 3. punktā ir atsauce uz 9. panta 1. punktu ("šā panta 1. punktā minētajām vajāšanas darbībām"), bet tajā nav nekādas atsauces uz šo darbību ilustratīvo sarakstu, kas ir ietverts 9. panta 2. punktā. Šis iztrūkums var būt likumdevēja neuzmanība vai, gluži pretēji, tas ir izdarīts apzināti. Nekas pašā Kvalificēšanas direktīvā nenorāda šī iztrūkuma iemeslus. Ir iespējams, ka nav

41 Skat. šo secinājumu 28. punktu.

42 Mans izcēlums.

43 Skat. turpmāk 45. punktu.

44 Spriedums, 2012. gada 5. septembris, Y un Z, C-71/11 un C-99/11, EU:C:2012:518, 53. punkts.

45 Skat. iepriekš 44. punktu.

atsauces uz minēto 9. panta 2. punktu 9. panta 3. punktā tikai tādēļ, ka pirmajā nav izsmeļoši definētas vajāšanas darbības (t.i., 9. panta 1. punkta funkcija un mērķis)[46]. Likumdevējs varēja uzskatīt, ka uz 9. panta 2. punktā minēto ilustratīvo sarakstu, kas varētu būt pietiekami smagas darbības 9. panta 1. punkta izpratnē, netieši aptver 9. panta 1. punkts.

47. Lai kāds arī būtu pareizs izskaidrojums, man tomēr nešķiet ticami apgalvot, ka attiecībā uz katru no 9. panta 2. punktā uzskaitītajām darbībām nav jāpierāda cēloņsakarība starp darbībām un vajāšanas iemesliem.

48. Treškārt, šāda interpretācija būtu pretrunā Ženēvas konvencijas 1. panta A punkta 2. apakšpunkta formulējumam, kas attiecas uz personām, kurām ir pamatotas bailes no vajāšanas "rases, reliģijas, tautības, piederības īpašai sociālai grupai pazīmēm vai politiskās pārliecības dēļ". Šī definīcija, protams, ir atspoguļota Kvalificēšanas direktīvas 2. panta d) apakšpunktā (kā es norādīju iepriekš 41. punktā), kas ir jāinterpretē saskaņā ar Ženēvas konvenciju[47]. Es arī norādu, ka Kvalificēšanas direktīvas pamatojuma izklāstā ir norādīts, ka likumdevējs šīs direktīvas pārstrādāšanā ir vēlējies precizēt, ko tās 9. panta 3. punktā ir kvalificējis kā "cēloņsakarības nosacījumu"[48].

49. Ceturtkārt, Tiesa pastāvīgi atgādināja nepieciešamību pierādīt cēloņsakarību starp bailēm no vajāšanas un 10. panta 1. punktā minētajiem iemesliem. Tiesas nolēmumi, kas pieņemti lietās par patvēruma pieteikumiem reliģijas vai seksuālās orientācijas dēļ, ir piemēri, kurus var viegli piemērot pēc analoģijas šajā lietā[49].

50. Piektkārt, ja netiktu ņemta vērā nepieciešamība pierādīt cēloņsakarību starp vajāšanas iemesliem un vajāšanas darbībām vai aizsardzības pret šādām darbībām neesamība, tas būtu pretrunā Kvalificēšanas direktīvas mērķim[50].

51. Tādējādi es secinu, ka Kvalificēšanas direktīvas 9. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka vienmēr ir jāpastāv cēloņsakarībai starp tās 10. panta 1. punktā minētajiem vajāšanas iemesliem un vajāšanas darbībām, kas definētas tās 9. panta 1. punktā, tostarp gadījumā, ja starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs vēlas atsaukties uz šīs direktīvas 9. panta 2. punkta e) apakšpunktu.

52. Ņemot vērā priekšlikumu sniegt apstiprinošu atbildi uz ceturto jautājumu, uz piekto jautājumu ir jāatbild. Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai Kvalificēšanas direktīvas 9. panta 3. punktā prasītā cēloņsakarība pastāv automātiski gadījumā, ja patvēruma meklētājs vēlas atsaukties uz Kvalificēšanas direktīvas 9. panta 2. punkta e) apakšpunktu. Šajā jautājumā ietilpst problēmjautājumi attiecībā uz šādu pieteikumu izvērtēšanas procesu saskaņā ar 4. pantu.

53. EZ norāda – ja pieteikuma iesniedzējs atsaucas uz atteikšanos, kura ir balstīta uz pārliecību, no militārā dienesta izpildes, būtu jāuzskata, ka šī iebilduma dēļ viņš pauž politisku viedokli un ka viņš tiks pakļauts vajāšanai savā izcelsmes valstī tādēļ, ka par izvairīšanos no militārā dienesta tiek uzlikts sods.

46 Skat. iepriekš 45. punktu.

47 Skat. Kvalificēšanas direktīvas 24. apsvērumu.

48 Skat. Komisijas 2009. gada 21. oktobra priekšlikumu Direktīvai par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu, COM(2009) 551, galīgā redakcija, 7. un 8. lpp.: "Daudzos gadījumos, kad vajāšanu veic nevalstiski dalībnieki, piemēram, bruņoti grupējumi, klani, kriminālie tīkli, vietējās kopienas vai ģimenes, vajāšana netiek veikta tādu iemeslu dēļ, kas saistīti ar Ženēvas konvencijā noteikto pamatojumu, bet, piemēram, ar noziedzīgiem motīviem vai personīgas atriebības nolūkos. Tomēr šādos gadījumos valsts nespēja vai nevēlēšanās nodrošināt attiecīgās personas aizsardzību bieži vien ir saistīta ar Ženēvas konvencijā minētajiem iemesliem (piemēram, reliģija, dzimte, etniskā piederība utt.). Lai pievērstos potenciālām aizsardzības nepilnībām, priekšlikumā ir skaidri noteikts, ka prasība, lai pastāvētu tieša saikne starp vajāšanas darbībām un vajāšanas iemesliem, ir izpildīta arī tad, ja ir saikne starp vajāšanas darbībām *un aizsardzības neesamību pret šādām darbībām*" (izcēlums kā oriģinālajā tekstā).

49 Spriedumi, 2012. gada 5. septembris, Y un Z, C-71/11 un C-99/11, EU:C:2012:518, 55. punkts attiecībā uz reliģiju, un 2014. gada 2. decembris, A u.c., no C-148/13 līdz C-150/13, EU:C:2014:2406, 60. punkts attiecībā uz seksuālo orientāciju.

50 Skat. Kvalificēšanas direktīvas 29. apsvērumu, kurā ir uzsvērts, ka šāda cēloņsakarība ir "viens no nosacījumiem, lai personu kvalificētu kā bēgli Ženēvas konvencijas 1. panta A punkta nozīmē".

54. *Bundesamt* apgalvo, ka nevar prezumēt, ka visi indivīdi, kas atsakās pildīt militāro dienestu, var atsaukties uz Kvalificēšanas direktīvas 10. panta 1. punkta e) apakšpunktu. Lai pierādītu nepieciešamo cēloņsakarību, Sīrijas valstij ir jābūt acīmredzamam, ka attiecīgā persona uz pārliecības balstītu iemeslu dēļ ir izvairījusies no militārā dienesta; tam ir jābūt apliecinātam ar šo viedokļu ārēju izpausmi.

55. Vācijas Federatīvā Republika uzskata, ka no tā neizrietot, ka visos gadījumos, kad pieteikuma iesniedzēji atsaucas uz Kvalificēšanas direktīvas 9. panta 2. punkta e) apakšpunktu, pastāv cēloņsakarība. Pieteikuma iesniedzējam ir jāpierāda vajāšanas iemesli, un kompetentajām valsts iestādēm jāspēj pārbaudīt viņu izklāstu. Šis pārbaudes process varētu ietvert atsauces uz ārējiem avotiem, kuros pieteikuma iesniedzējs ir norādījis savus politiskos uzskatus, piemēram, publicējot ziņojumus publiskajās platformās, izmantojot internetu.

56. Komisija uzskata, ka ir pats par sevi saprotams, ka starptautiskās aizsardzības pieteikumiem ir nepieciešama individuāla pārbaude katrā gadījumā. Visi fakti ir jānovērtē saskaņā ar Kvalificēšanas direktīvas 4. pantu. Atteikšanās pildīt militāro dienestu, lai izvairītos no dalības kara noziegumos, var tikt saprasta kā politiska viedokļa izpausme Kvalificēšanas direktīvas 10. panta 1. punkta e) apakšpunkta izpratnē.

57. Tiesas rīcībā nav neviena elementa, kas norādītu, uz kuriem no pieciem vajāšanas iemesliem, kas uzskaitīti Kvalificēšanas direktīvas 10. panta 1. punktā, ir atsaucies EZ. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir norādīts, ka EZ apgalvo, ka "viņam neatkarīgi no individuāliem iemesliem Sīrijā jau draudot vajāšana par bēgšanu no Sīrijas un patvēruma pieteikuma iesniegšanu Vācijā". Iesniedzējtiesa balstās uz pieņēmumu, ka 10. panta 1. punkta e) apakšpunkts (politisks viedoklis) ir atbilstošs vajāšanas iemesls EZ gadījumā. Lai arī šis pieņēmums var būt pareizs, no tā obligāti neizriet, ka runa ir par vienīgo iemeslu, kas varētu tikt piemērots [51].

58. Saskaņā ar Kvalificēšanas direktīvas 2. panta d) apakšpunktā ietverto jēdziena "bēglis" definīciju kompetentajām iestādēm ir jāpārliecinās, ka attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju pastāv vajāšana vai vajāšanas risks. Šīs direktīvas 9. pants kopā ar 10. pantu nozīmē, ka vajāšanas jēdziens ietver gan "vajāšanas darbību", gan "vajāšanas iemeslus" [52].

59. Vai tad, ja starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs atsaucas uz 9. panta 2. punkta e) apakšpunktu kā uz "vajāšanas darbību" un var pierādīt, ka viņš atbilst abiem šajā tiesību normā paredzētajiem kumulatīvajiem nosacījumiem (proti – pastāv risks, ka pret viņu var tikt veikta krimināl vajāšana vai viņš var tikt sodīts par atteikšanos pildīt militāro dienestu un, ja viņam būtu jādienē bruņotajos spēkos, viņa dienests varētu iekļaut darbības, uz kurām attiecas 12. panta 2. punkta [53] piemērošanas joma), vai viņam arī ir jāpierāda, ka viņam ir "politisks viedoklis" kā vajāšanas iemesls" 10. panta 1. punkta e) apakšpunkta nozīmē?

60. Šķiet, ka iesniedzējtiesas uzdotā piektā jautājuma pamatā ir tas – ja ir izpildīti 9. panta 2. punkta e) apakšpunktā paredzētie nosacījumi, pieteikuma iesniedzējs jau ir pierādījis politisko uzskatu jēdziena nepieciešamos elementus. Viņš to ir darījis, jo iebilst pret savas izcelsmes valsts ideoloģiju kara īstenošanai tādā veidā, kas ietver kara noziegumu un/vai starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumu izdarīšanu.

61. Ņemot vērā Kvalificēšanas direktīvas sistēmu, man šķiet, ka nav automātiskuma, izvērtējot jebkuru pieteikumu par bēgļa statusa piešķiršanu. Tādējādi gadījumā, ja pieteikuma iesniedzējs vēlas atsaukties uz 9. panta 2. punkta e) apakšpunktu par "vajāšanas darbības" jēdzienu, kompetentajām iestādēm, lai konstatētu vajāšanas iemeslus, vēl būtu jāveic novērtējums saskaņā ar 10. panta 1. punktu.

51 Skat. turpmāk 83. punktu.

52 Skat. mana nelaiķa, godātā drauga un kolēģa ģenerāladvokāta Ī. Bota [*Y. Bot*] secinājumus lietā Y un Z, C-71/11 un C-99/11, EU:C:2012:224, 21. un 22. punkts.

53 Skat. iepriekš 31.–33. punktu.

62. 10. panta 1. punkta e) apakšpunktā ir norādīts, ka "politisko uzskatu jēdziens" jo īpaši ietver viedokļa, domu vai pārliecības esamību par jautājumu, kas saistīts ar potenciālajiem vajāšanas dalībniekiem, kuri minēti 6. pantā, un viņu politiku vai metodēm *neatkarīgi no tā, vai pieteikuma iesniedzējs rīkojies saskaņā ar šo viedokli, domām vai pārliecību*.

63. Runa ir par plašu definīciju. Tas var attiekties gan uz personu, kurai ir politiskie viedokļi, kas vienīgi atšķiras no tiem, kas valdībai tās izcelsmes valstī, gan uz indivīdiem, kuri jau ir identificēti kā politiskie antagonisti (vai valsts pretinieki) un kuri baidās zaudēt savu brīvību vai pat savas dzīvību savā izcelsmes valstī.

64. Turklāt 10. panta 1. punkta e) apakšpunkta pēdējos vārdos "neatkarīgi no tā, vai pieteikuma iesniedzējs rīkojies saskaņā ar šo viedokli, domām vai pārliecību" ir skaidri uzsvērts, ka attiecīgajai personai *nav* jāpierāda, ka viņa savu viedokli ir paudusi ārpus savas izcelsmes valsts pirms tās pamešanas vai pēc tam valstī, kurā tā lūdz patvērumu. Ir acīmredzami iemesli, kādēļ tam tā būtu jābūt. Represīvā režīmā persona, kas ir pietiekami drošsirdīga vai pārgalvīga, lai izteiktos, var tikt arestēta un apspiesta, pirms tā var aizbēgt no valsts un lūgt patvērumu citur.

65. Tādēļ es noraidu *Bundesamt* un Vācijas valdības argumentāciju, ciktāl tās apgalvo, ka, lai atsauktos uz 10. panta 1. punkta e) apakšpunktu, ir jābūt pieteikuma iesniedzēja ārējai politiskā viedokļa izpausmei. Šis apgalvojums neesot saderīgs ar Kvalificēšanas direktīvas formulējumu un esot pretrunā detalizētajiem novērtēšanas pienākumiem, kas noteikti tās 4. pantā [54].

66. 10. panta 2. punktā ir precizēts, ka, "novērtējot, vai pieteikuma iesniedzējam ir pamatotas bailes no vajāšanas, *nav būtiski*, vai pieteikuma iesniedzējam faktiski *piemīt* rases, reliģijas, valstspiederības, sociālās vai politiskās pazīmes, kas izraisa vajāšanu, ja vajāšanas dalībnieks *attiecina* uz pieteikuma iesniedzēju šādas pazīmes" (mans izcēlums). Tādējādi kompetentajām iestādēm, kas izskata patvēruma pieteikumu, ir jāpierāda vai nu tas, ka attiecīgajai personai patiešām ir attiecīgais politiskais viedoklis, vai arī, ka ir saprātīgi uzskatīt, ka vajāšanas dalībnieks (šajā gadījumā Sīrijas valsts) uz to attiecina šādu viedokli [55].

67. Ja nav pamatotu baiļu no vajāšanas, uz indivīdu nav attiecināma jēdziena "bēglis" definīcija [56]. Tādējādi abstraktas bailes no krimināl vajāšanas un soda par izvairīšanos no iesaukšanas karadienestā nav pamatotas bailes no vajāšanas Kvalificēšanas direktīvas izpratnē. Tāpat arī persona, kuras iebildumi pret iesaukšanu karadienestā ir pamatoti ar oportūnismu ("Es vēlos veidot savu karjeru, nevis izniekot laiku militārajā dienestā") vai vēlmi izvairīties no grūtībām un iespējamiem militārā dienesta riskiem, neietilpst Direktīvas piemērošanas jomā [57].

68. Vajadzīgo atzinumu var veikt tikai pēc padziļinātas izvērtēšanas saskaņā ar Kvalificēšanas direktīvas 4. pantu.

54 Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2018. gada 25. janvāris, F, C-473/16, EU:C:2018:36, 31. un 32. punkts.

55 Skat. *UNHCR* Pamatnostādnes Nr. 10, 51. punkts.

56 Skat. Rokasgrāmatu, 80. un 83. punkts. Skat. arī komentāru par Kvalificēšanas direktīvas 12. panta e) punktu, tagad 10. panta 1. punkta e) apakšpunktu, pamatojuma izklāstā Komisijas priekšlikumam Direktīvai 2004/83, pirmā redakcija, Kvalificēšanas direktīvai (priekšlikums Padomes Direktīvai par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu, COM(2001) 510, galīgā redakcija).

57 Skat. Rokasgrāmatu, 167. un 168. punkts.

69. Šeit norādīšu, ka starptautiskajās tiesībās ir atzītas uz pārliecību balstītas atteikšanās tiesības, lai gan nepastāv izsmeļoša to definīcija [58]. Uzskatu, pārliecības un ticības brīvības nozīmi uzsvēra arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk tekstā – "Strasbūras tiesa"). Tā tiek uzskatīta par vienu no demokrātiskas sabiedrības pamatiem [59]. ECPAK 9. pantā (kas atspoguļojas Hartas 10. pantā) paredzētā aizsardzība ievērojami pārsniedz reliģisko uzskatu izpausmi. Tas attiecas uz visiem personiskajiem, politiskajiem, filozofiskiem un morālajiem uzskatiem. Strasbūras tiesa nosprieda, ka iebildumi pret militāro dienestu var tikt uzskatīti par uzskatu, kam ir pietiekama ticamība, nopietnība, kohēzija un būtiskums, lai to aizsargātu ar ECPAK 9. panta 1. punktu [60]. Strasbūras tiesa arī precizēja, ka kompetentās valsts iestādes var pamatoti iztaujāt ieinteresēto personu, lai novērtētu tās pārliecības nopietnību un novērstu mēģinājumus ļaunprātīgi izmantot ECPAK 9. pantā paredzētās garantijas [61]. Saskaņā ar Hartas 52. panta 3. punktu tiesības, kuras atbilst ECPAK 9. pantā minētajām tiesībām un ir nostiprinātas Hartas 10. panta 1. punktā, tiek uzskatītas par tādām, kas attiecas uz iebildi pret militāro dienestu pārliecības dēļ.

70. Kvalificēšanas direktīvas 4. panta 1. punktā dalībvalstīm ir atļauts likt pieteikuma iesniedzējiem "[..] pēc iespējas ātrāk iesniegt visas sastāvdaļas, kas nepieciešamas, lai pamatotu starptautiskās aizsardzības pieteikumu [..]". Tomēr šī norma arī uzliek dalībvalstīm pozitīvu pienākumu sadarboties ar pieteikuma iesniedzēju, lai novērtētu attiecīgās pieteikuma sastāvdaļas. Novērtējums ir veicams individuāli, un tajā jāņem vērā pieteikuma iesniedzēja individuālais stāvoklis un personīgie apstākļi. Šajā ziņā Kvalificēšanas direktīvas 4. panta 5. punktā ir atzīts, ka pieteikuma iesniedzējs ne vienmēr var pamatot savu apgalvojumu ar dokumentāriem vai citādiem pierādījumiem. Ja ir izpildīti šīs tiesību normas kumulatīvie nosacījumi, šādi pierādījumi netiek prasīti [62].

71. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru prasītāja paziņojums ir tikai kompetento iestāžu veiktā novērtējuma sākumpunkts [63]. Šāda novērtējuma mērķis ir nodrošināt KEPS mērķu sasniegšanu: bēgļa statusu atzīt tikai tām personām, kuru pašas svarīgākās pamattiesības ir būtiski noliegtas vai sistēmiski pārkāptas un kuru dzīve viņu izcelsmes valstī tādēļ ir kļuvusi neciešama [64]. Pamatlietas apstākļi atšķiras no tiem, kādi pastāvēja lietā *Shepherd* [65] (kas attiecās uz dienestā iesauktu zaldātu, nevis personu, kas bija bēgusi, lai izvairītos no iesaukšanas dienestā). Tomēr šī lieta sniedz lietderīgu atskaites punktu. Tiesa tajā skaidroja, ka militāro spēku locekļa statuss ir nepieciešams, bet ne pietiekams priekšnosacījums Kvalificēšanas direktīvas 9. panta 2. punkta e) apakšpunkta piemērošanai. Proti, šī tiesību norma attiecas tikai uz konflikta situāciju, kurā "militāra dienesta veikšana ietvertu kara noziegumus" (individuālajam pieteikuma iesniedzējam nav jāpierāda, ka tam personīgi būtu likts izdarīt šādus noziegumus). Drīzāk "Savienības likumdevējs ir vēlējies, lai tiktu objektīvi ņemts vērā vispārējais konteksts, kādā šis dienests ir veikts". Proti, aizsardzība var tikt attiecināta tikai uz citām personām, kuru funkciju izpilde var tām "pietiekami tiešā veidā un ar pienācīgu ticamību" likt piedalīties šādu darbību veikšanā. Tomēr, ņemot vērā, ka 9. panta 2. punkta e) apakšpunkta mērķis ir aizsargāt pieteikuma iesniedzēju, kurš iebilst pret militāro dienestu, jo viņš nevēlas riskēt nākotnē veikt tāda veida darbības kā tās, kas minētas 12. panta 2. punktā, attiecīgā persona "var atsaukties tikai uz

58 Tādējādi gan Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 18. pantā, gan Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 18. pantā ir precizēts, ka ikvienam ir tiesības uz domas, pārliecības un ticības brīvību (šīs tiesību normas ir minētas attiecīgi *UNHCR* Pamatnostādņu Nr. 10 attiecīgi 8. un 9. punktā). Šo pamatnostādņu 3. punktā uz pārliecības balstīts iebildums ir definēts kā iebildums pret militāro dienestu, kas izriet no apziņas principiem un iemesliem, tostarp dziļas pārliecības, kas izriet no reliģiskiem, morāliem, ētiskiem, humanitāriem vai līdzīgiem motīviem.

59 Spriedums, 2016. gada 26. aprīlis, *Izzettin Doğan* u.c. pret Turciju (CE:ECHR:2016:0426JUD006264910, [GC], 109. punkts). Attiecībā uz plašo ECPAK 9. panta piemērošanas jomu skat. arī senāku, bet plaši pazīstamu nolēmumu, Komisijas 1978. gada 12. oktobra ziņojumu DR 19, *Arrowsmith* pret Apvienoto Karalisti, Nr. 7050/75 par aizsardzību, kas piešķirta reliģiskiem un nereliģiskiem uzskatiem un pārliecībai, ietverot konsekventu un patiesu filozofisku pārliecību, piemēram, pacifisms.

60 Spriedums, 2011. gada 7. jūlijs, *Bayatyan* pret Armēniju (CE:ECHR:2011:0707JUD002345903 [GC], 110. punkts un tajā minētā judikatūra).

61 Spriedums, 2016. gada 15. septembris, *Papavasilakis* pret Grieķiju, (CE:ECHR:2016:0915JUD006689914, 54. punkts).

62 Skat. iepriekš 9. punktu un 19. zemsvītras piezīmi, skat. arī spriedumu, 2014. gada 2. decembris, A u.c., no C-148/13 līdz C-150/13, EU:C:2014:2406, 50., 51. un 58. punkts).

63 Tiesas spriedums, 2018. gada 25. janvāris, F, C-473/16, EU:C:2018:36, 28. punkts.

64 Attiecībā uz reliģisko pārliecību skat., piemēram, ģenerāladvokāta Ī. Bota secinājumus apvienotajās lietās Y un Z (C-71/11 un C-99/11, EU:C:2012:224, 28. punkts).

65 Spriedums, 2015. gada 26. februāris, C-472/13, EU:C:2015:117.

šādu darbību veikšanas iespējamību". Vērtējums, kas jāveic valsts iestādēm saskaņā ar minēto 4. panta 3. punktu, var tikt balstīts tikai uz "*pierādījumu kopumu, jo, tikai pamatojoties uz tiem un ņemot vērā visus attiecīgos apstākļus, var noteikt, vai šī dienesta situācija rada iespējamu šādu darbību veikšanu*" (mans izcēlums) [66].

72. Attiecīgie procesuālie noteikumi, kas reglamentē šāda novērtējuma norisi, ir ietverti Procedūru direktīvā, nevis Kvalificēšanas direktīvā [67]. Man šķiet, ka gadījumā, ja pieteikuma iesniedzējs atsaucas uz minētā 9. panta 2. punkta e) apakšpunktu, nenovēršami būtiski pārklājas vērtējums par "vajāšanas darbību" šīs tiesību normas izpratnē un vērtējumu, vai pieteikuma iesniedzējs ir norādījis uz "vajāšanas iemeslu" 10. panta izpratnē. Būtu gan mākslīgi, gan pārmērīgi sarežģīti pieprasīt pieteikuma iesniedzējam, lai viņš pierādītu elementus, kas uzsvērti iepriekš minētajā spriedumā *Shepherd* [68], lai pierādītu, ka 9. panta 2. punkta e) apakšpunktā paredzētie nosacījumi ir izpildīti, un pēc tam atkal pierādīt tos pašus faktus, lai pierādītu, ka viņa izcelsmes valsts valdībai ir tāda ideoloģija, kas atbalsta kara noziegumu izdarīšanu, attiecībā pret kuru viņš visticamāk būtu pret.

73. Attiecībā uz 10. panta 1. punktā minētajiem vajāšanas iemesliem lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu nav precizēts, vai EZ apgalvo, ka ir persona, kas īsteno uz pārliecību balstītu atteikšanos, jo viņš ir pacifists un iebilst pret *jebkādu* militārā spēka izmantošanu, vai arī viņa iebildumi ir balstīti uz ierobežotāku pamatojumu. Šajā pamatojumā ticams varētu būt fakts, ka karš Sīrijā ir pilsoņu karš un ka Sīrijas valsts kara norisē izmantotās metodes ietver kara noziegumu izdarīšanu un ir pretrunā starptautiskajām humanitārajām tiesībām [69]. Ir leģitīmi, ka kompetentās iestādes vēlas noteikt viņa iebildumu raksturu.

74. Šajā vērtējumā kompetentās iestādes varot ņemt vērā šādus aspektus.

75. Atteikšanās no militārā dienesta noteikti nozīmē zināmu vērtību konfliktu starp iestādēm un personu, kas no tā atsakās. Tādējādi viedokļa vai domu, vai uzskatu, kas ir vērsts pret šīm Sīrijas valsts darbībām, esamība var būt politiska viedokļa esamība Kvalificēšanas direktīvas 10. panta 1. punkta e) apakšpunkta izpratnē.

76. Lai gan ir pierādīts, ka pārliecības apsvērumu dēļ pieteikuma iesniedzējs iebilst pret militārā dienesta izpildi, nākamais vērtēšanas posms ir par to, vai pastāv objektīvi un subjektīvi elementi, kas norāda, ka viņam ir pamatotas bailes no vajāšanas viņa politiskā viedokļa vai uzskatu dēļ.

77. Attiecībā uz objektīviem elementiem militārā personāla pieņemšanai darbā, izmantojot iesaukšanu, runa ir par objektīvu elementu, kas norāda uz to, ka privātpersona, kura atsakās no militārā dienesta pildīšanas, var nonākt konfliktā ar savas izcelsmes valsts iestādēm.

78. Ja pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valsts aktīvi apņemas īstenot karu un – kā tas ir šajā lietā – pastāv pierādījumi, ka šis karš tiek turpināts, pārkāpjot starptautiskās humanitārās tiesības, un ka tas ietver sistemātiskus un atkārtotus kara noziegumus, kas dokumentēti ar ticamiem avotiem, tie ir objektīvi spēcīgi materiāli, lai pamatotu pieteikumu par bēgļa statusa piešķiršanu, pamatojoties uz 10. panta 1. punkta e) apakšpunktu [70].

66 Spriedums, 2015. gada 26. februāris, *Shepherd*, C-472/13, EU:C:2015:117, 34.–40. punkts.

67 Skat. iepriekš 15. punktu, kā arī spriedumu, 2014. gada 2. decembris, A u.c., no C-148/13 līdz C-150/13, EU:C:2014:2406, 47. punkts un tajā minētā judikatūra.

68 Spriedums, 2015. gada 26. februāris, C-472/13, EU:C:2015:117.

69 Skat., piemēram, "Uz pārliecību balstīta atteikšanās no militārā dienesta" ziņojumu, kuru izstrādājuši *Asbjern Eide* un *Chama Mubanga-Chipoya* saskaņā ar Apakškomisijas par diskriminācijas novēršanu un minoritāšu aizsardzību Rezolūcijām 14 (XXXIV) un 1982/30, 33. punkts, (turpmāk tekstā – "Ziņojums: uz pārliecību balstīta atteikšanās no militārā dienesta".

70 Skat. *UNHCR* Pamatnostādnes Nr. 10, 44. punkts.

79. Ir jāņem vērā, vai ieinteresētajai personai ir reāla un faktiska iespēja pildīt alternatīvus pienākumus, lai izpildītu savus iesaukuma pienākumus. Arī tas, ka nav uz pārliecību balstītas atteikšanās paudēja statusa iegūšanas vai atzīšanas procedūras izcelsmes valstī, ir nozīmīgs elements. Ja izcelsmes valsts tiesību akti un/vai prakse nesniedz likumīgu līdzekli, lai iebilstu pret militāro dienestu, nav pilnībā izslēgts, ka izvairīšanos no militārā dienesta pašu par sevi valsts uztvers kā politiska viedokļa paušanu [71].

80. To sodu un attieksmes raksturs un smagums, kas vērsti pret zināmām personām, kuras atsakās veikt militāro dienestu Sīrijā, ir atbilstoši apsvērumi, gluži tāpat kā soda par izvairīšanos no militārā dienesta nesamērīgais vai smagais raksturs [72].

81. Savā vērtējumā valsts iestādēm būtu jāņem vērā arī tas, ka iesaukšanas dienestā likumi parasti tiek piemēroti salīdzinoši jauniem pieaugušajiem. Ir iespējams, ka šāda patvēruma meklētāja argumentācija ir mazāk sarežģīta nekā tā, ko šādos apstākļos varētu sagaidīt no vecākas personas [73].

82. Ņemot vērā apjomīgo dokumentāciju par iesaukšanas dienestā režīmu un bargo attieksmi pret personām, kas izvairās no iesaukšanas Sīrijā, būtu pilnīgi nesaprātīgi sagaidīt no pieteikuma iesniedzējiem, ka viņi sniedz pierādījumus, ka viņi ir informējuši Sīrijas militārās iestādes par viņu atteikšanos pildīt militāro dienestu *pirms* bēgšanas no Sīrijas [74]. Es arī nesaskatu pamatotu iemeslu prasīt no patvēruma meklētājiem, lai viņi iesniegtu pierādījumus, ka viņi ir publicējuši ziņojumus sociālos plašsaziņas līdzekļos, publiski nosodot kara norisi Sīrijā (prezumējot, kopš viņi droši atrodas ārpus valsts). Šāda prasība izraisītu ļoti mākslīgu Direktīvas piemērošanu [75].

83. Lietderības labad piebildīšu, ka EZ vēlas atsaukties uz citiem iemesliem, kas uzskaitīti 10. panta 1. punktā, piemēram, piederību noteiktai sociālai grupai (10. panta 1. punkta d) apakšpunkts) [76] vai reliģisko pārliecību (10. panta 1. punkta b) apakšpunkts). Lai kāds arī būtu vajāšanas iemesls vai iemesli, uz kuriem viņš vēlas atsaukties, kompetentajām iestādēm ir jāveic novērtējums saskaņā ar Kvalificēšanas direktīvas 4. pantu [77].

84. Kā tas attiecas uz EZ gadījumu pamatlietā?

85. Saskaņā ar Kvalificēšanas direktīvas 13. pantu EZ ir jāpiešķir bēgļa statuss, ja viņš atbilst kvalificēšanas nosacījumiem par bēgli šīs direktīvas II un III nodaļas izpratnē. Šis vērtējums, protams, ir jāveic kompetentajām valsts iestādēm valsts tiesu uzraudzībā. Man šķiet lietderīgi uzsvērt šādus elementus.

86. EZ bija sasniedzis 25 gadu vecumu, kad viņš pabeidza universitātes studijas. Šajā brīdī viņa militārais dienests vēl bija atlikts. Viņš bija sasniedzis 26 gadu vecumu, kad viņš ieradās Vācijā, un 27 gadu vecumu, kad viņš iesniedza patvēruma pieteikumu. EZ ietilpa to personu grupā, kuras Sīrijas tiesību aktos ir identificētas kā tādas, kuras var iesaukt dienestā, un Sīrijas tiesiskajā regulējumā nav atzītas tiesības uz pārliecību balstītas atteikšanās [78]. Nekas nepierādot, ka militārās iestādes būtu izbeigušas personāla rekrutēšanu. Šķiet, ka tiem, kas iebilst pret dienēšanu armijā, nav ticamas alternatīvas dienēšanai militārajā dienestā. Ir labi dokumentēts, ka personām, kas atsakās dienēt, tiek piemērots bargs sods. Savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu norādot, ka Sīrijas pilsoņu kara

71 Skat. iepriekš 25. zemsvītras piezīmi un *UNHCR* Pamatnostādnes Nr. 10, 52. punkts.

72 Skat. Apvienoto Nāciju Rokasgrāmatu, 169. punkts.

73 Ziņojums: uz pārliecību balstīta atteikšanās no militārā dienesta, 91. punkts.

74 Skat. iepriekš 22. punktu.

75 Skat. iepriekš 65. punktu.

76 No Tiesas 2015. gada 26. februāra spriedumā *Shepherd* (C-472/13, EU:C:2015:117) izklāstītajiem faktiem izriet, ka A. *Shepherd* savā pieteikumā par bēgļa statusa piešķiršanu ir atsaucies uz savu piederību sociālai grupai (Kvalificēšanas direktīvas 10. panta 1. punkta d) apakšpunkts).

77 Apvienoto Nāciju Organizācijas Rokasgrāmata, 66. punkts.

78 Skat. iepriekš 22. punktu.

gadījumā kara noziegumu izdarīšana šīs direktīvas 12. panta 2. punkta izpratnē ir izplatīta un ka pastāv vairāki dokumentēto starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumi, iesniedzējtiesa atsaucas uz daudzu starptautisko iestāžu secinājumiem. Tie visi ir objektīvi faktori, kas ļauj secināt, ka ir ticams, ka tādai personai kā EZ ir politisks viedoklis kā personai, kas īsteno uz pārliecību balstītu atteikšanos, Kvalificēšanas direktīvas 10. panta 1. punkta e) apakšpunkta izpratnē.

87. Saskaņā ar Kvalificēšanas direktīvu kompetentajām iestādēm ir jāpārbauda, vai EZ vajāšanas iemeslu izklāsts ir ticams. Vai tās uzskata viņu par godīgu? Vai viņa izklāsts ir ticams?

88. Šajā ziņā var būt nozīme tam, ka tad, kad EZ bija aizbēdzis no Sīrijas, viņa iesaukšana bija drīza (trīs mēnešus pirms atlikšanas termiņa beigām). Līdz ar to šajā brīdī bija ļoti iespējams – ja viņš kļūs par dienestā iesauktu karavīru, viņš būs iesaistīts pilsoņu karā. Šie elementi ir acīmredzami atbilstoši jebkuram vērtējumam saistībā ar Kvalificēšanas direktīvu.

89. Noslēgumā es uzskatu – ja patvēruma meklētājs vēlas atsaukties uz Kvalificēšanas direktīvas 9. panta 2. punkta e) apakšpunktu kā vajāšanas darbību, atsaukšanās uz šo tiesību normu automātiski nenozīmē, ka ieinteresētajai personai ir pamatotas bailes no vajāšanas tādēļ, ka tai ir politisks viedoklis Kvalificēšanas direktīvas 10. panta 1. punkta e) apakšpunkta izpratnē. Kompetentajām valsts iestādēm, kuru darbību uzrauga tiesa, ir jāpierāda cēloņsakarības esamība šīs direktīvas izpratnē. Pārbaudes veikšanā šādi faktori var būt nozīmīgi: vai pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valsts karo; veids un līdzekļi, ko militārās iestādes izmanto šādā karā; vai ir pieejami valstu ziņojumi, kuros ir dokumentēti tādi fakti, ka rekrutēšana militārajā dienestā tiek veikta ar iesaukšanas palīdzību; vai personas, kas īsteno uz pārliecību balstītu atteikšanos, statuss ir atzīts saskaņā ar valsts tiesību aktiem un, ja tas tā ir, kāda ir tā noteikšanas kārtība; attieksme pret tiem, kas atsakās pildīt militāro dienestu; alternatīvu militārajam dienestam esamība vai neesamība un pieteikuma iesniedzēja personiskā situācija, tostarp viņa vecums.

Secinājumi

90. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *Verwaltungsgericht Hannover* (Hanoveres Administratīvā tiesa, Vācija) ceturto un piekto jautājumu atbildēt šādi:

– Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu 9. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka vienmēr ir jāpastāv cēloņsakarībai starp tās 10. panta 1. punktā minētajiem vajāšanas iemesliem un vajāšanas darbībām, kas definētas tās 9. panta 1. punktā, tostarp gadījumā, ja starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs vēlas atsaukties uz šīs direktīvas 9. panta 2. punkta e) apakšpunktu.

– Ja patvēruma meklētājs vēlas atsaukties uz Direktīvas 2011/95/ES 9. panta 2. punkta e) apakšpunktu kā vajāšanas darbību, atsaukšanās uz šo tiesību normu automātiski nenozīmē, ka ieinteresētajai personai ir pamatotas bailes no vajāšanas tādēļ, ka tai ir politisks viedoklis Kvalificēšanas direktīvas 10. panta 1. punkta e) apakšpunkta izpratnē. Kompetentajām valsts iestādēm, kuru darbību uzrauga tiesa, ir jāpierāda cēloņsakarības esamība šīs direktīvas izpratnē. Pārbaudes veikšanā var būt nozīmīgi šādi faktori: vai pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valsts karo; veids un līdzekļi, ko militārās iestādes izmanto šādā karā; vai ir pieejami valstu ziņojumi, kuros ir dokumentēti tādi fakti, ka rekrutēšana militārajā dienestā tiek veikta ar iesaukšanas palīdzību; vai personas, kas īsteno uz pārliecību balstītu atteikšanos, statuss ir atzīts saskaņā ar valsts tiesību aktiem un, ja tas tā ir, kāda ir tā noteikšanas kārtība; attieksme pret tiem, kas atsakās pildīt militāro dienestu; alternatīvu militārajam dienestam esamība vai neesamība un pieteikuma iesniedzēja personiskā situācija, tostarp viņa vecums.

i — Teksta atslēgvārdos pēc sākotnējās elektroniskās publikācijas ir veikti valodnieciski labojumi.